



## 7. Starptautiskajā baltiešu psiholoģijas konferencē

 Publicēts pirms vairāk nekā 19 gadiem

Publicēts: 15.06.2006.

Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga šodien, piedaloties 7. Starptautiskajā baltiešu psiholoģijas konferences atklāšanā un uzrunājot psihologus, pasniedzējus un studentus Latvijas Universitātē, uzsvēra starptautisko kontaktu nozīmību psiholoģijas zinātnē, lai pēc iespējas ātrāk Baltijas valstu psiholoģijas jomas speciālisti apgūtu to, kas citviet pasaulē nozarē paveikts, kamēr Baltijas valstis atradās aiz dzelzs priekškara, un savā darbā ietu līdzī laimam.

Prezidente atzīmēja, ka brīva psiholoģijas nozares attīstība Baltijas valstīs kļuva iespējama pēc 1991. gada, kad valstis atguva neatkarību, jo, atrodoties aiz dzelzs priekškara, viss bija stingrā ideoloģiskā uzraudzībā un tās izpētes tematu loks bija sašaurināts. Vienīgie psiholoģijas aspekti, kuru izpēte interesēja totalitāro režīmu, bija sociālajai un politiskajai kontrolei, manipulācijai, dezinformācijai, iebaidīšanai un teroram lietojamie, lai spētu kontrolēt iedzīvotājus. Lietuvā un Igaunijā bija plašākas izpētes iespējas jau pirms 1991.gada, tomēr tās nebija tādas pašas kā citur pasaulē.

Pēc prezidentes teiktā, iegūstot psiholoģiju kā zinātni un profesiju pēc neatkarības atgūšanas, lielākais izaicinājums baltiešu zinātniekiem ir bijis panākt pasaules psiholoģijas attīstību, pārvarot valodas un pieejamības barjeru un īsā laika posmā aptverot materiālu apjomu, kas citur pasaulē bija apgūts šajā laikā, no visa klāsta atlasot sev nepieciešamo un savā situācijā pielietojamo. V.Vīķe-Freiberga uzsvēra, ka viens no pirmajiem svarīgajiem uzdevumiem bija iegūt studiju materiālus un pasniedzējus, kuri būtu pietiekami zinoši un spējīgi, lai perspektīvi strādātu ar studentiem. Šajā uzdevumā Latvijai īpaši nozīmīgi ir bijuši kontakti ar latviešiem trimdā un viņu atbalsts. Prezidente akcentēja, ka studentu apmaiņas programmas uz ārzemēm bija, ir un tām ir jābūt pasaulē nozīmīgam psiholoģijas izglītības aspektam.

Prezidente norādīja uz provinciālisma draudiem kā uz nozīmīgu bīstamību mazām valstīm, tādām kā Baltijas valstis, kur katrai ir sava valoda un nav otras pasaulē plaši lietotas valodas kā komunikācijas līdzekļa. Šādu bīstamību var radīt šaurais pasniedzēju loks un mazās studentu grupas, jo, ja nav ieguldījuma no ārpuses un ir nepietiekama konkurence dažādu novirzienu starpā, tad nevar tikt sasniegta kritiskā masa patiešām kvalificētu speciālistu iegūšanai. Prezidente uzsvēra, ka neviena universitāte nedrīkst būt izolēta savā valstī, un šādas ikgadējas konferences var būt auglīgas un rosinošas speciālistiem un studentiem. V.Vīķe-Freiberga atzīmēja, ka psiholoģijā gan pasniedzējiem, gan studentiem iespējams paaugstināt nozares kvalitāti, ja tiek izvērsti kontakti ar pasauli, kas sākas ar nopietnu valodu treniņu, jo savā valodā nav iespējams iepazīties ar jaunāko pētījumu un mācību materiāliem.

Prezidente arī uzsvēra, ka, par spīti tam, ka medicīna, psihiatrija, psiholoģija un citas zinātnes ir vispārējas, tomēr katrā vietā jāņem vērā arī vietējās specifika. Prezidente atzīmēja, ka Baltijas valstīs ir ļoti plaši un interesanti potenciālo un vajadzīgo pētījumu temati. Viņa norādīja uz dabiskiem lauka eksperimentiem, kas Baltijas valstīs ir plaša klāstā. Kā piemērus viņa minēja gaismas trūkumu garo ziemu un nakšu dēļ, kas atkarīgs no valstu ģeogrāfiskā novietojuma, un gaismas trūkuma ietekmi uz cilvēka smadzenēm, gadalaiku depresijas. Viņa atzīmēja, ka ar gadalaiku depresiju saistīta arī alkoholisma problēma ziemeļvalstīs, kas atšķiras no tā alkoholisma veida, kas sastopams dienvidu zemēs. Ziemeļos alkoholisms saistīts arī ar vardarbību ģimenē, kā arī ir izplatīts sieviešu

vidū, kas, savukārt, atstāj lielu negatīvu iespaidu uz bērnu audzināšanu. Prezidente minēja arī padomju režīma saistību ar alkoholisma izplatību un sociālā stresa ietekmi uz sabiedrību straujo pārmaiņu un pārejas periodā. Pētījumu vērtā ir arī cilvēku pielāgošanās dažādajām pārmaiņām un pielāgošanās ātrums. Tāpat viņa minēja sociālās integrācijas jautājumus un atšķirības starp ekonomiskās attīstības apstākļiem, kas ir ļoti dažādi dažādās Latvijas vietās. Prezidente atzina, ka valdība un pašvaldības varētu būt ieinteresētas šādu psiholoģijas pētījumu veikšanas atbalstīšanā un ir iespējami interesanti projekti, sadarbojoties ar nevalstiskām organizācijām. Viņa uzsvēra, ka šādu pētījumu veikšanas priekšnoteikums ir ļoti labu, izglītotu un prasmīgu speciālistu iesaiste, kuri spētu veikt atbilstošus pētījumus, atbilstošā veidā, ar adekvātām metodēm.

Prezidente atzina, ka cilvēkiem ir nepareizi priekšstati, ko vajadzētu kļiedēt. Kā piemēru viņa minēja krievvalodīgos skolēnus, kas saistībā ar izglītības reformu uzstāja, ka bilingvālās mācības un to mācību priekšmetu skaita palielināšana, kas Latvijas skolās jāapgūst latviešu valodā, nodara viņiem kaitējumu. V.Viķe-Freiberga pamatojoties gan uz savu personisko pieredzi, gan zināšanām psiholoģijā, apliecināja, ka tieši pretēji – bilingvāliem bērniem un jauniešiem ir pat tendence attīstīt augstākas intelektuālās spējas.

Prezidente arī atzina, ka pētniecībai atvēlētie līdzekļi nav pietiekami, un viņa kā prezidente vienmēr centusies pārliecināt politiķus, ka ieguldījums pētniecībā vispār un sociālās zinātnēs ir labs ieguldījums valstij un sabiedrībai. Viņa pauda gandarījumu, ka Eiropas Savienība savos mērķos un programmās ir izvirzījusi zināšanu sabiedrību kā nākotnes perspektīvu, un, pateicoties tam, izglītībai un zinātnei ir iespējams iegūt līdzekļus pētniecībai un pētniecības materiāli tehniskās bāzes uzlabošanai.

## Saistītas tēmas

[Vaira Viķe-Freiberga](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/7-starptautiskaja-baltiesu-psihologijas-konference>